WASHINGTON D C

Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Адреса Редакції і Адміністрації: "Svoboda", 81-83 Grand St., Jersey City 3, N. J.
Телефон: HEnderson 4-0807, 4-0237
Тел. УНС.: HEnderson 4-1016

РІК LXII Ч. 55. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 23-го БЕРЕЗНЯ 1954. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ — FIVE CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUSDAY, MARCH 23, 1954. No. 55. VOL. LXII.

ПРОГРАМА ПРЕЗИДЕНТА В ВИРІШНІЙ СТАДІЇ В КОНГРЕСІ

В КОНГРЕСІ ЩЕ НЕВИРІШЕНІ ТАКІ ПРОБЛЕМИ, ЯК РОБІТНИЧА І ФАРМЕРСЬКА; ВАЖКО ВТРИМАТИ ЄДНІСТЬ РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ПАРТІЇ

Вашингтон. — Хоч теперішня сесія 83 Конгресу триває вже майже половину часу для неї призначеного, то залишається багато справ невирішених. Між ними фармерська програма та справа зміни робітничого закону Тефта-Гертлі висуваються на перше місце. Справа бюджету і податків також ще не вирішена, ждуть на вирішення такі справи, як соціяльне забезпечення та проблема побудови нових мешканевих будинків та інші справи, зв'язані з добробутом широких мас населення. В закордонних справах демократи в загальному підтримують уряд Айзенгавера, але у внутрішніх справах панують між двома партіями великі розходження. Існує також побоювання, чи вдасться урядові президента Айзенгавера втримати єдність своєї Республіканської Партії, коли прийдеться вирішувати справу соціяльного забезпечення і допомоги фармерам. В цих справах Айзенгавер потребуватиме допомоги демократів, щоб могти здійснити свою програму, проти якої виступають деякі республіканські члени Конгресу. Якщо Конгрес схоче вирішити коло 200 справ, які президент йому предложив, то в найблизчих трьох місяцях мусітиме три рази більше зробити, як зробив у трьох попередніх місяцях. Інакше, мусів би Конгрес працювати аж поза липень.

Будують рухомі атомові електрівні

Ню Йорк, Н. Й. — ЗДА незабаром будуть тією першою країною в світі, яка будуватиме рухомі атомові електрівні, які можна буде перевезти літаками на Гренляндію та на Аляску, де продукція електричної енергії дотеперішнім способом була дуже коштовна. Ці новопроєктовані атомові реактори зможуть продукувати електричну енергію до 1,500 кіловатів і ця електрична сила коштуватиме менше, як електрика, продукована мотором Дізеля на далекій півночі. Малий атомовий реактор матиме розміри 9×9×12 стіп і важитиме найбільше 10 тонн. Літак зможе його завезти на потрібне місце в арктичних околицях. Електрична сила, витворювана цим реактором буде 8 разів дорожча від звичайної електрики, але цей атомовий реактор виплачуватиметься на військових американських базах на півночі, де важко довозити вугілля або оливу, а також в країнах, де немає вугілля. В атомовому реакторі треба тільки раз на рік змінювати пальне. Американська електрична промисловість з 25,000,000,000 долярів капіталу дуже зацікавлена цією можливістю побудови нового атомового реактора, і вже 6 фірм висилають своїх представників до державної лябораторії в Овк Рідж в стейті Теннесі, щоб вивчати будову атомових реакторів.

Одна бомба знищила б Вашингтон

Вашингтон. — Конгресмен Джеймс Е. Вон Зандт сказав журналістам, що одна така бомба, яку 1 березня випробовувано на Тихому океані, цілковито знищила б Вашингтон, тяжко пошкодила б передмістя і спричинила б легкі ушкодження, в промірі 40 миль. Незабаром — повідомив Зандт — відбудеться нова спроба з водневою бомбою на Тихому океані. Але цю бомбу не будуть скидати безпосередньо з літака, а спустять на парашуті, щоб літак не був ушкоджений експльозією. Останній вибух бомби був проведений на вежі висотою 170 стіп і спричинив цілковите знищення в промірі 12 миль. Радіоактивне ділання відзначене було на віддаль 75 миль. Конгресмен Зандт заявив, що особи, які переводили пробу не подали про те, щоб охоронну зону зробити ширшою і наслідок цього під радіоактивного проміння опинилися потерпілі люди, які не знали про підготовлювану експльозію.

Хронічні недуги — важлива проблема в ЗДА

Шікаго. — Леонард В. Мейо, голова Комісії для хронічних недуг, заявив на конференції лікарів, директорів шпиталів і працівників суспільної служби, що хронічні недуги — є найважливішою проблемою охорони здоров'я населення цієї країни. В ЗДА є 5,3000,000 осіб, що хворіють на затяжні хвороби — сердечні недуги, туберкульозу, пістряк, умові недуги, різні роди склерози, артретизм, епілепсію та очні недуги. Вилікування хронічних недуг ще поверне найменше два мільйони людей в ЗДА нездібні до праці. Якби була можливість систематично лікувати цих хворих, багато з них можна було б вилікувати і тим приверну ти їм працездатність та радість життя. Д-р Леонард А. Шілі повідомив, що завдяки федеральній допомозі від 1946 року зорганізовано 20,000 ліжок по різних шпиталях для хронічно хворих і 86,000 ліжок для хворих на інші недуги.

В АМЕРИЦІ

● На річному обіді товариства газетних фотографів президент Айзенгавер оглядав знимки, зроблені з нього та інших визначних політиків при різних нагодах. По обіді президент роздавав нагороди найкращим світлинам.

● Представник Крайового Комітету Республіканської Партії заявив, що цей Комітет зовсім не думає заборонити сенаторові Джозефові МекКарті промовляти від цієї партії на публічних зборах. Комітет лише передає прохання організацій зацікавлених конгресменам або сенаторам а вони самі дають згоду на свої виступи.

● Віце-адмірал Джеймс Л. Голловей на Сенатській Комісії Збройних Сил заявив, що в Фльоті ЗДА немає ані одного комуніста, а також ані одної особи, яка б відмовилася відповідати перед слідчими комісіями. Одначе, в Фльоті є 328 осіб, які б відмовилися відповідати на запити, і 122 моряків і старшин, яких переслухано в справі безпеки, багато з них, які перебувають під контролею.

● Правник із Шікаго Дж. Ернест Вілкінс склав присягу, як асистент секретаря праці. Він має 60 років життя і працюватиме у відділі закордонних праць, який займається допомогою закордонним робітничому руховi та утримує зв'язки з Міжнародною Організацією Праці.

● Об'єднаний Жидівський Комітет Великого Ню Йорку позичив в шістьох банках 20,000,000 долярів на допомогу Ізраїлю. Давніше цей комітет позичив на цю саму ціль 38,205,000 долярів. Ці гроші ізраїльський уряд зуживає на розбудову сільського господарства та на допомогу іміґрантам.

● Німецька Філармонічна Оркестра з Бамберґу дасть концерт в Карнеґі Голл в Ню Йорку. Вона затримається у Ню Йорку в дорозі зі столиці Мехіко, куди її запрошено на гостинний виступ. Концерт відбудеться 4 квітня. На ньому будуть виконані: „Ероїка" Бетговена, Моцартова симфонія „Праґа" та Глюкова увертюра до опери „Іфігенія в Авліді".

ПРОФ. І. ВОВЧУК ПЕРЕВИБРАНИЙ НА ГОЛОВУ ООЧСУ

Ню Йорк. — Проф. Іван Вовчук був перевибраний на голову Організації Оборони Чотирьох Свобід України в результаті 7-го річного з'їзду цієї організації, який відбувся в приміщеннях Українського Народного Дому при 2-ій евеню в Ню Йорку минулої суботи й неділі 20 і 21 березня. В з'їзді взяло участь 87 делегатів з поодиноких відділів ООЧСУ з різних частин країни, як теж понад 170 зареєстрованих гостей. Проводила з'їздом президія в складі: п. В. Щербій (Шікаго) — голова, д-р П. Мірчук (Филаделфія) та п. В. Пришляк (Ньюарк) — заст. голови і проф. С. Саган та п-ні Стефанія Шаран — секретарі. В Президії були теж почесний голова організації інж. Євген Ляхович і почесний член ООЧСУ п. Ігнат Білинський. З'їзд започатковано молитвою, що її провів о. Василь Ваврик з місцевої церкви св. Юра, передаючи рівночасно привіт з'їздові парафії.

В програмі з'їзду, крім привітів та формальностей, були доповіді проф. О. Оглоблина на тему: „Богдан Хмельницький — володар і людина" та інж. Є. Ляховича: „Перевірка позицій". Крім того, в суботу вечорі відбулася товариська вечірка з відповідною мистецькою програмою. На з'їзді легким відгомоном відбились і ті події, що заіснували в останньому серед одного відділу українських визвольних сил в Зах. Европі, — але помітна була тенденція, щоб тих нових непорозумінь не переносити на американський терен. До нової Управи ООЧСУ, крім перевибраного на голову проф. Івана Вовчука, увійшли: інж. Євген Ляхович, як почесний голова, д-р Петро Мірчук і проф. Симон Вожаківський — заст. голови, п. Михайло Рудий — секретар, п. Григорій Дудка — фін. секретар, та пп. Іван Подригуля, Олександер Соколишин, Лев Кокодинський, Володимир Боровик, Дарія Степаняк і Юрій Бобровський — члени. До Контрольної Комісії обрані пп. В. Качмар, Т. Качалуба, І. Винник. М. Кормелюк та Ірина Повзанюк, а до Організаційного Трибуналу: Є. Лозинський, Р. Борковський, І. Базарко, М. Ганушевич та З. Саган. На зборах виголошено або відчитано низку привітів, між ними й від Українського Конгресового Комітету.

НА ВІЧУ В НЮ ЙОРКУ ЗЛОЖЕНО ПОНАД 700 ДОЛ. НА РОЗБУДОВУ ПЛАСТ. ОСЕЛІ

Ню Йорк. — Понад 700 долярів зложили громадяни Ню Йорку на дальшу розбудову Пластової Оселі в Іст Четгем, Н. Й., зокрема на будову басейну на тій оселі. Найбільшу пожертву — 300 долярів — зложив відомий наш громадянин-філянтроп п. Василь Пуйда. Фонди зібрано на окремому вічу, що його скликав в цій справі місцевий Пластприят, та яке відбулося в неділю, 21-го березня в Народному Домі. Віче відкрив голова Пластприяту д-р Богдан Левицький, а промовляли: д-р Л. Мишуга, д-р Я. Падох, п. Д. Галичин, інж. О. Клюфас, п. В. Пуйда, п. Ю. Ревай, п-ні К. Пелешок, д-р Р. Осінчук, полк. Долинський та інші. Пластовий хор під диригентурою мгр. Остапа Улицького виконав кілька пісень, як теж показано фільмовий репортаж з минулорічних пластових таборів.

ГРОМАДА В ДЖЕРЗІ СИТІ ВІДСВЯТКУВАЛА РОКОВИНИ ШЕВЧЕНКА

Джерзі Сіті, Н. Дж. — Минулої неділі, 21-го березня, в місцевій українській громаді відбулося одне з найуспішніших Свят Шевченка в цій громаді, атракцією якого був інавгураційний виступ новоствореної духової оркестри „Сурма" під диригентурою проф. В. Задорного. Свято відкрив сотрудник приявного на залі сідгорідного пароха. о. декана Володимира Лотовича, о. Ю. Паздрій, вступне слово виголосив голова місцевої Філії УККА, яка влаштувала імпрезу, п. В. Шаран, а промову виголосив давній і відомий діяч місцевої громади п. Костів. Мистецьку частину програми виповнили, — крім оркестри і місцевого хору ім. Лисенка під диригентурою Осипа Стецури, учні місцевої Рідної Школи. Шевченкове „Послання" віддеклямувала п-ні В. Мельник. Того самого дня відбулося Шевченківське Свято теж у Байон, Н. Дж.

Гладун розповідає про вишкіл в Москві

Монтреал. — Іван Гладун, вишколений в Москві експкомуніст, заявив тут 11 березня, що хоче знайти заховану десь в Торонто картотеку з іменами всіх членів комуністичної партії Канади, її симпатиків, а також противників. У розвідчім відділі канадійської партії потрібні сили він розповів, як переходив 8-місячний курс саботажу в Москві після вступлення до комуністичної партії в 1930 році. „Нас навчали — казав він — укладати покажчики імен партійних членів і симпатиків, на яких ми можемо рахувати, осіб, яких можна заставити шантажем помагати нам, і наших головних противників. Під час депресії думка про безклясове суспільство, де кожний має рівну пайку всього, звучала дуже добре. Але я знайшов Росію дуже нещасною, а її люди були диявольські, жахливі і не мали почуття або поняття що до одиниці". Гладун заявив, що курс для 20 канадійців і 6,000 інших людей в московськім ленінськім інституті почався лекціями, в яких „нам сказали підготовлятися до остаточної світової революції". „Найбільший наголос був покладений на тактику, якої треба вживати в підбурюванню та ведені страйків і в тому, як тримати робітників в замішанні". „Ми вивчали мапи стратегічних канадійських міст, щоб знати, де треба вдарити, щоб спаралізувати поліцію, комунікації водопроводи, армію . . ."

Фармери мусять будувати зерносховища

Омага, Небр. — Урядовці департаменту рільництва попереджують представників фармерських організацій середнього заходу, що цього року потрібно буде для нового врожаю зерносховищ на 200,000,000 бушлів збіжжя. Це — найбільше в історії ЗДА запотребування на зерносховища. Директор Зернового Відділу при Коммодиті Кредіт Корпорейшен, Марвін МкЛейн заявив, що департамент рільництва сподівається цього року нормального врожаю і навіть деякого звуження посівної площі, але внаслідок зменшення державної допомоги фармерам, збільшиться запотребування на нові зерносховища. Передбачають, що цьогорічний урожай пшениці й кукурудзи буде на 400,000,000 бушлів більший від урожаю 1953 року, і усю різницю треба буде зложити в нових зерносховищах. Фармерські, кооперативні та федеральні організації повинні подбати про побудову нових зерносховищ.

НАРАДИ ПРО МОЖЛИВІСТЬ ПОШИРЕННЯ ВІЙНИ В ІНДО-КИТАЇ

Вашингтон. — У зв'язку з останнім комуністичним наступом в Індо - Китаї і приїздом до Вашингтону шефа французького генерального штабу ген. Елі, найвищі американські державні чинники відбувають наради над дальшою участю ЗДА у боротьбі проти комуністичної загрози в Індо - Китаї. У тих розмовах взяв участь сам президент Айзенгавер, який нараджувався разом з державним секретарем Дж. Ф. Доллесом, секретарем оборони Вилсоном і головою об'єднаних штабів американських збройних сил адміралом Радфордом. Крім того адмірал Радфорд мав довшу розмову з Дж. Ф. Доллесом, а в неділю вечером вечеряв разом з французьким генералом Елі. Цей останній перебуватиме в Вашингтоні до четверга цього тижня. У цих розмовах виявилось передусім, що французи потребують більше літаків для бомбардування комуністичних військ і комуністичного постачання. Ген. Елі висловив бажання, щоб ЗДА вислали дальших 25 літаків типу Б-26. ЗДА продовжуватимуть вишколювати індо - китайських пільотів на своїй базі у Філіппінах. Виринув проєкт створити міжнародний корпус пільотів, які зголошувалися би до служби в Індо - Китаї. Американці настоюють на тому, щоб вони теж вишколювали індо - китайських новобранців, а ген. Елі є проти цього з престижевих причин, бо — мовляв — французи вміють однаково добре, як американці, вести вишкіл тубільчого індо-китайського війська. Говориться теж про можливість безпосереднього вступу З'єднаних Держав у війну в Індо-Китаї, якщо Комуністичний Китай висилав би на індо-китайський бойовий фронт не тільки свій виряд, як досі, але й летунство з власною обслугою.

У Франції закидають ЗДА вмішування у внутрішні справи

Париж. — Старенький Едуард Герріо, кол. прем'єр і теперішній почесний президент французького парляменту, оприлюднив на конгресі радикальної партії, якої є головою, документ, що його буцім то мали виготовити спільно французькі й американські дипломати, де передбачено, що 16 квітня відбудеться ратифікація пакту Европейської Оборонної Спільноти. Він назвав при цій нагоді цей акт, як доказ „погрожування" Франції збоку ЗДА, а деякі французькі часописи повели значну атаки проти ЗДА за „змову" і накидування Франції своєї політики. Документ, що його оприлюднив Еррiо, був, як подають американські часописи, тайним обіжником, що його дістали від французького уряду різні високі державні урядовці й дипломати, а хтось із них передав його відомим противникам пакту Оборонної Спільноти. Це знову загострило боротьбу довкола ратифікування Францією того пакту, від якого залежить створення європейської армії.

Син італійського міністра закордонних справ — названий скритовбивником

Рим. — На судовій розправі за очорнення проти видавця одного італійського часопису, який приніс новинку, що фальшивий маркіз Уго Монтаня був керівником зорганізованої торгівлі наркотиками, предложено листа одного з свідків, в якому названо скритовбивником П'єрра Піччіоні, сина теперішнього італійського міністра закордонних справ. Того листа написала була молода італійка Монета Каглія, лякаючись, що вона „щезне" і не залишить по собі слідів, які показали б її вбивників. Згаданий італійський часопис зайнявся був викриттям правдивої причини смерти 21-літньої Вільми Монтезі, якої тіло знайдено літом минулого року в озері недалеко Риму. Поліція була цілком дивилася крізь пальці на торгівлю наркотиками тієї банди і старалася затушкувати справу. Тому, що вже раніше вирінуло було прізвище П'єрра Піччіоні, як одного з відвідувачів клюбу, де бувала також померла Вільма Монтезі, його батько, Аттільо Піччіоні, міністер закордонних справ, подався був в минулому тижні до димісії, але уряд тієї димісії не прийняв. Коли б тепер молодий Піччіоні був оскаржений з скритовбивстві, то його батько, мабуть, мусів би таки піти в димісію і це відбилось би поважно на політичній ситуації в Італії з міжнародними наслідками, з уваги на бажання уряду внести до парляменту пакт Европейської Оборонної Спільноти.

5 бомб вибухло в Каїро

Каїро. Наприкінці останнього тижня вибухли впродовж 24 годин 5 бомб в столиці Єгипту, Каїро, не спричинюючи, зрештою, ніяких жертв в людях, ані ніяких більших матеріяльних шкід. Ті бомби вибухли біля відомих клюбів, ресторанів і в одній поштовій конторі. Як виновників підозрівають розв'язану й заборонену урядом організацію мусулманських фанатиків. Ті вибухи не злагіднили, очевидно, політичного напруження в Єгипті, що існує на тлі суперництва за владу і приготувань до переходу з режиму військової диктатури до режиму демократичного парляментаризму. Тим часом до Єгипту прибув з відвідинами 55-літній король Саваді Арабії Саід у товаристві своїх 19 братів і численного почоту. Президент Єгипту Ген. Нагіб удекорував короля Савда найвищим орденом Єгипту, — „Великою стрічкою Нілю", а його 19 братів — „Стрічкою президентського ордену".

Бєрут вже не є польським „прем'єром"

Варшава. — Болеслава Бєрута, який після другої світової війни був у Польщі комуністичним „президентом" і фактичним диктатором, що виконував лише накази Москви, усунено цілком від уряду і призначено на становище першого секретаря Центрального Комітету „Об'єднаної Польської Робітничої Партії", як формально зветься комуністична партія. „Прем'єром" комуністичної Польщі призначено Юзефа Циранкевича. Американська преса агенція, подаючи цю вістку, припускає, що Бєрут все одно залишиться в комуністичній Польщі особою „число 1", а скинено його з уряду президента і потім прем'єра внаслідок прийнятого в Москві після смерти Сталіна принципу, щоб одна особа не централізувала у своїх руках кількох керівних становищ, а була членом „колегіяльної" кліки.

● 3.000-літня піраміда завалилась під час відкопування її з піску. Катастрофа сталася саме тоді, коли прочищувано коридор, що веде, як припускають єгиптологи, до кімнати-усипальниці фараона Санахта, який правив у Єгипті коло 3,000 років тому. Під стіною, що завалилася, згинув один робітник, а п'ятьох вдалося вирятувати. Розкопи піраміди ведуться на віддалі 16 миль від Каїро в долині Нілю.

МОСКВА ПРОТЕСТУЄ ОФІЦІЙНО ПРОТИ ЗАМОРСЬКИХ БАЗ ЗДА

Совєтський Союз передав майже однозвучний текст протестаційної ноти урядам Голляндії і Туреччини проти американських військових баз в отих країнах. СССР запротестував проти американсько-голляндського пакту, за яким ЗДА мають до кінця цього року переслати свої бойові літаки на віддані їм до розпорядження летовища в Голляндії. Сов. нота підкреслює, що „приміщення в Голляндії американських збройних сил в мирному часі не має нічого спільного з обороною того краю, бо Голляндії не грозить нізвідки якась атака". Зновуж у свому протесті, що його доручено в столиці Туреччини Анкарі, уряд СССР гостро атакує турецько-пакістанський пакт, заявляючи, що Туреччина монтує „військовий бльок у Середній і Південно-Східній Азії саме тоді, коли Совєтський Союз, як і інші держави, старається зменшити міжнародне напруження". З уваги на гостроту совєтських атак на пакт між Туреччиною і Пакистаном, який „користується прихильністю і підтримкою збоку ЗДА, здогадуються, що Совєтський Союз буде намагатися висунути цю справу на Женевській конференції, присвяченій далекосхідним справам, щоб одночасно на задній плян відсунути справу миру в Кореї і в Індо-Китаї. — Третій совєтський протест того самого характеру був переданий в суботу амбасадорові Греції в Москві. У тому своєму протесті Совєти зазначують, що греко-американське порозуміння, за яким ЗДА влаштували свої військові бази у Греції, є „нарушенням суверенности Греції" і творить „небезпеку для миру у Греції". СССР, мовляв, мусить взяти під увагу грецько-американський пакт з 12 жовтня м. р., який „перешкоджає закріпити мир на Балканах".

Сингман Рі дістав відповідь від Дж. Ф. Доллеса у справі Женеви

Сеул. — Президент Південної Кореї Сингман Рі і його найближчі співробітники нараджувались над участю в Женевській конференції, яка має розпочатись 26 квітня ц. р. До цього часу Південна Корея не дала ще відповіді на запрошення її З'єднаними Державами взяти участь в тій конференції, уважаючи, що своє відповідь від виконання Індо-Китаю. Американські журналісти в Сеулі передбачають, що їх Сингман Рі постановив листовно державному секретареві Доллесові. Цей останній відповів тепер на більшість тих запитів, дармащо він не міг дати всіх тих гарантій і приречень, що їх жадав корейський президент. Найважливіше місце в листі Доллеса є його заява, що Південна Корея не мусить приймати будьякої догоди в Женеві, якщо вона суперечитиме з її суверенними правами й інтересами. Це виясняє, що в Женеві не приймати обов'язуючих рішень більшістю голосів приявних, чого лякалася Південна Корея. Дж. Ф. Доллес запевнив теж, що справа об'єднання і миру в Кореї буде в Женеві перша, перед справою Індо-Китаю. Американські журналісти в Сеулі передбачають, що Південна Корея візьме участь в Женевській конференції, але без будь-якого „ентузіязму", не сподіваючись з тієї конференції нічого путнього для корейського краю і народу, не змінивши думки, що мирно неможливо договоритися з комуністами.

Мариво нової жидівсько-арабської війни

Єрусалим. — Хоча вбивство 11 жидів, що їхали автобусом через пустиню южною південного Ізраїлю, трапилося ще в минулу середу, напруження в країні не злагіднюється, а загострюється. Ізраїльський уряд і преса одверто обвинувачують Йорданію, стверджуючи, що банда озброєних арабів, які зробили засідку на автобус і перестріляли подорожних, прибула з Йорданії. Йорданський уряд осудив цей напад і рішуче заперечив всякий свій з ним зв'язок, але у відповідь на погрози Ізраїлю заявив, що він „готовий політично й військового зустрісти всі події, які настануть". Цей останній інцидент — найповажніший від часу, коли озброєна група жидів напала в жовтні минулого року на містечко Кібію по стороні Йорданії і вбила 53 арабів. Закордонні обсерватори повідомляють про рухи військ в Ізраїлі, Лівані, Сирії і Йорданії. У зв'язку з останнім інцидентом уряд Ізраїлю хоче знову порушити справу перманентного конфлікту з арабським світом в Об'єднаних Націях, а в ЗДА повести кампанію проти прихильної арабам політики і проти продажу арабським державам зброї.

В СВІТІ

● В'їздові візи до Німеччини мають бути скасовані. Комісія для внутрішніх справ західньо-німецького парляменту постановила внесок, до якого прихильні висився уряд, щоб громадяни всіх тих держав, які належать до Ради Европи, а також ЗДА, Канади, Австралії і Швайцарії, мали право приїздити до Західньої Німеччини без віз.

● Італія дістала від З'єднаних Держав за час від 1946 другої світової війни 3.274,821,-828 долярів, крім військового виряду та майна, що залишилося було в Італії після виїзду американських військ, і що коштує також багато мільйонів долярів. Географічне положення Італії надає їй великого стратегічного значення, і ЗДА не можуть байдуже приглядатися небезпеці, що в Італії запанують комуністи.

● Католицький архиєпископ у Барцельоні гостро виступив проти поширювання протестантизму в Еспанії. У самій Барцельоні на 1,750,000 мешканців є 36 протестантських каплиць із 2,500 вірними. На 30,000,000 мешканців Еспанії є коло 20,000 протестантів. За конституцією з липня 1945 р. існує в Еспанії свобода релігії з застереженням першенства Католицької Церкви.

● Канцлер Аденауер приїхав на одноденні відвідини до Туреччини. Після офіційних візит найвищим турецьким достойникам, 78-літній державний муж вестиме переговори про торговельні взаємини між Західньою Німеччиною і Туреччиною. Турки незадоволені з того, що німецький експорт до Туреччини перевищує на 53,-330,000 річно турецький експорт до Німеччини.

● Американський Клюб Досліджників запросив до ЗДА Тензінга, бенгальського гірського провідника, який, бувши провідником англійської експедиції на Монт Еверест у минулому році, першим ступив ногою на найвищий у світі шпиль. Індійський уряд прихильно поставився до відвідин Тензінга в Америці, але місцевий уряд автономної провінції західнього Бенгалю заборонив йому виїзд.

● П'ятьох єгипетських жінок, які проголосили були тижневий голодовий страйк, вимагаючи зрівняння жінок у виборчих правах з чоловіками, відвезено на дні голодівки до шпиталю. Їх силою забрали з домівки пресового синдикату, коли виявилось, що їхня провідниця, 35-літня Дорія Шафік, так занепала на силах, що їй загрожує смерть.

● Болівія має дістати нову партію пшениці із ЗДА, яка коштуватиме 3,000,000 долярів. Так вирішив президент Айзенгавер.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	5.25	Six months	5.25
На три місяці	2.75	Three months	2.75

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобв'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОЛІТИКА ОБОРОНИ

Ще не так давно доводилось нам чути багато про „політику визволення", яка мала бути республіканською відповіддю на демократичну „політику стримування". Хоч республіканці вже понад рік при владі, ще досі не знати, як є на ділі з цією „новою" політикою. Вона ж наробила у свій час такого великого шуму, що налякала Захід, навіть такі держави, як Англію чи Францію. Але тепер уже майже нічого не чути про неї. Тепер усю увагу звернено на заповіджену през. Айзенгавером та секретарем стейту Доллесом „негайну відплату на випадок аґресії". Під тим треба розуміти в першу чергу відплату Совєтам. Також і та евентуальна відплата налякала Захід не менше, як і давніше політика визволення.

Відплата, про яку заговорили Айзенгавер та Доллес, це „нове обличчя" республіканської адміністрації. Це зміни, які зайшли в політиці закордонних справ з приводу оборони Америки та її союзників і забезпеки проти нової світової війни. Тому саме так багато уваги присвячують тепер заявам президента Айзенгавера та Доллеса щодо того, чи президент мав би право розпочати „негайну відплату", також і атомовими бомбами, без згоди Конґресу. Президент Айзенгавер, як досвідчений вояк, дав дуже розумну відповідь на те питання у випадку, коли б ворог почав бомбардувати несподівано Лондон, Париж, чи Ню Йорк. Він теж відповів цілком задовільно, коли треба б було йому звернутись до Конгресу з виповідженням війни. Все дуже основно обговорив з міжнародного становища ще й секретар стейту, Джан Фостер Доллес, в квітневім числі журналу „Форейн Афферс". Треба ж було вияснити теж і союзникам, чи і коли треба їх питати в справі „негайної відплати". Саму американську „відплату" не повинен би з союзників ніхто квестіонувати, бо вона є обнята такими міжнародними договорами, як в Ріо де Жанейро з 1947 року, Північно-Атлантійським Пактом, резолюцією Генеральної Асамблеї Об'єднаних Націй з 1950 року і, крім цього, ще й різними іншими колективними договорами в справі оборони, як з Австралією, Новою Зеляндією, Філіппінами, Японією, Кореєю, Туреччиною, Пакістаном тощо. До того ніяка „відплата" не могла б бути ефектовною, коли б вона спиралася тільки на сили ЗДА. Отже вже з цього боку порозуміння з союзниками було б необхідне. Тому можна тільки дивуватись, коли союзники роблять з цього приводу такий галас.

Доллес пише у своїй статті, що в совєтській сфері впливів живе коло 800 мільйонів людей, і що Совєти мають там коло 10 мільйонів вояків під зброєю. Крім того Кремль оперує ще й міжнародним комуністичним апаратом, з його численними органами та аґентами у всіх країнах світу. Ця обставина, як і потреба цілковитої переміни у воєнній стратегії, заставили ЗДА в 1953 році цілковито перевірити проблему оборони та забезпеки. Та перевірка рахується з тим, пише Доллес, що совєтські пляни підбою світу не зв'язані з одним кремлівським диктатором, ні з одним чи другим поколінням. Вона змагає до того, щоб здержати Совєти від нового нападу, а тим самим не спричинити „відплати" і евентуального вибуху нової світової війни. А навіть і „відплата" ще не мусить бути конечно актом, який спричиняє світову війну! Значить, що і нова льокальна війна не мусить викликати в будуччині нову світову війну.

Доллес вірить, що час працює на користь демократій, а проти диктаторів і гнобителів. Він переконаний, що в Совєтах іде тиха боротьба між владою і населенням. Хоч те останнє безвладне, Кремль починає таки з його потребами рахуватись, і є вже познаки цього. Пізнає вже і сам Кремль, що є границі в придушуванні людського духа і „про цю правду не треба забувати, як ми встановляємо нашу політику", пише Доллес. Далі читаємо в цій статті ще таке: „Покінчити з небезпекою в мирний спосіб, значить визнати, що воля продукує не самі гармати, але й духові, інтелектуальні та матеріяльні багатства, що їх потребують усі люди". Доллес кінчить статтю вірою в остаточну перемогу свободи над деспотизмом та в те, що небезпека війни буде постійно віддалятись.

Так виглядає „нова політика" ЗДА, яку секретар стейту називає „політикою оборони". Цікаво було б тільки знати, що то сталося з „політикою визволення?"

СОВЄТСЬКА ЗАБРІХАНІСТЬ

Одним із незчисленних прикладів совєтської забріханости може послужити й так званий „Вісник Академії Наук УРСР". З восьми статтей, вміщених у вересневому числі цього журналу, чотири присвячені питанням медицини, зоології техніки і лісового господарства. Дві статті присвячені Л. Толстому: М. К. Гудзій — „Творча праця Льва Толстого" і Д. М. Іофанов — „Іван Франко про Толстого". Ці статті — це чергова порція остогидлої совєтської баланди-пропаґанди з рабським вихвалянням великої російської літератури та з безконечним повторюванням таких фраз, як: „Іван Франко гаряче любив і високо цінив російську літературу." — Промовисту назву має і стаття В. Каменевої „Видатний російський вчений П. П. Копняєв", якого авторка називає видатним діячем „вітчизняної електротехніки". Виразна русифікаційна тенденція позначена в цих трьох статтях „української академії".

Але найцікавіша для нас стаття О. Ю. Карпенка про голод на Україні в 1933 році... Читач, мабуть, робить здивоване обличчя — як, і на Україні в академічному органі відзначили 20-ліття голоду? запитає він. Так, на Україні, але тільки в одній частині України... в Західній Україні. Стаття має заголовок „Селянське повстання в Галичині у 1933 році." Займає вона десять сторінок. До заголовку є така примітка: „Повстання у східних повітах Краківського воєвідства і західних повітах Львівського воєвідства увійшло в літературу як повстання в Галичині." Перша сторінка, як і годиться, заповнена чадним кадінням тиміяму і вихвалянням „старшого брата" та подяками за його „підтримку" „меншого брата". Далі йде характеристика становища селянства в Галичині в 1932 р. „Половина селянських мас знаходиться в страшних злиднях і голоді" — цитує автор статтю з часопису „Сила" з 31 липня 1932 р. І далі йдуть описи голоду в Західній Україні. — „Весною єдиним харчем залишається варена кропива... Голодні селяни з села Жаб'єго писали: „...Нині приходиться нам гинути голодною смертю... Кличемо до своїх братів: рятуйте нас від голодної смерти!" („Сельроб", 19. червня 1932).

Чому ж автор не написав, як відгукнулися наддніпрянські брати на заклик селян Жаб'єго? Чи може Карпенко не знає, в якому стані тоді була підсовєтська Україна, — вкрита мільйонами трупів українських селян? Ні, він добре знає про це, але примушений далі писати такі рядки: „Сотні, тисячі селян Західньої України голодували і вмирали голодною смертю за часів панування панської Польщі." Ці слова як езопівська мова: вони не одному українцеві пригадають страшні картини нечуваного голоду на широких просторах окупованої московськими большевиками України!

Далі Карпенко цитує звернення ЦК Компартії Польщі: „Ви голодні, ваші діти пухнуть з голоду, голодний тиф гуляє по селах. Ви обірвані й босі, а фабричні склади ломляться від сукна і чобіт, від одягу й шкіри... Ви і ваші діти роками не бачать цукру, бо він іде на годування англійських свиней." — Шкода, що це звернення польської компартії не розповсюджувалося в ті часи на Наддніпрянській Україні! — Шкода також, що Карпенко не написав своєї статті в 1933 році і не надрукував її в київському журналі! Не повірили б, що Карпенко пише про Галичину, і навіть тепер, через двадцять років, кожен, — хто читатиме цю статтю, не тільки згадає про голод 1933 року на підсовєтській Україні, а ще й подумає: „Так, про Галичину можна писати, а чому не можна писати про те, що виробляли московські окупанти на Україні 1933 року і що вони виробляють тепер?"

Далі Карпенко розповідає про повстання селян у селі Козоджа, Рончицького повіту і про бої в Ноцковій, в Івержцю, Жуфнаровій, Розанці, в селі Гродзіско Ланцутського повіту, Львівського воєвідства і цитує писання польської компартії, де подається відомості про пацифікацію: — „Фашистські банди Пілсудського вбили 16 селян". А скільки вбили селян фашистські банди Сталіна? — запитаємо ми автора. А чи відомо йому, що московські большевики знищували вогнем і мечем цілі села, а населення винищували за спротив совєтській владі. За одно слово незадоволення арештовували і відправляли на каторгу. Хоч як ганебна і жорстока була польська пацифікація, але хіба можна її зрівняти з несамовитим московським терором?! І невже Карпенко не червоніє від сорому, пишучи, що „радянський уряд врятував українське населення Західньої України від тяжкого іноземного гніту?" Большевики знищили в Галичині українського населення за один рік своєї влади в десять разів більше, ніж поляки за двадцять років свого панування. Українці Західньої України з приходом большевиків попали в незрівняно гіршу неволю і терплять тепер незрівняно тяжчий московський іноземний гніт!

Карпенко пише про те, що поляки „викорінювали рідну українську мову, прагнули знищити українську культуру". Але Карпенко не може писати про те, як москалі викорінюють українську мову, провадячи шалену русифікацію на Україні; не пише й про те, яких страшних ударів завдала Москва українській культурі, знищивши цвіт української інтеліґенції і заборонивши твори багатьох українських письменників та науковців.

В розділі „Хроніка" читаємо про працю відділу суспільних наук. Яку ж наукову проблематику розроблює цей відділ „української" академії наук? На це питання знаходимо промовисту відповідь: „Велике місце у роботі інститутів займає пропаґанда рішень XIX з'їзду Комуністичної Партії Радянського Союзу." Отже відділ суспільних „наук", замість наукових досліджень, провадить пропаґанду партійних постанов! Чи є в світі ще така „академія наук", щоб зміст своєї наукової роботи зводила до партійної пропаґанди? Далі читаємо, що робота відділу суспільних наук „ще не досягла того рівня, що ставить перед ним партія і уряд." Відділ Академії Наук перетворений в аґітпроп, від нього вимагають не наукової роботи, а пропаґанди! І в першу чергу ставлять вимогу „докласти всіх зусиль до здійснення в строк запланованих заходів по відзначенню 300-річчя возз'єднання України з Росією". Московські чорносотенці-большевики здіймають несамовитий галас навколо цього ювілею і намагаються його використати для пропаґанди заялозеного чорносотенного гасла про „єдиную неделимую Россію" і мабуть відновлять знищений за часів революції чорносотенний напис на пам'ятникові Богданові Хмельницькому.

Крім цієї „наукової" роботи, відділ має на меті видати 25 брошур „науково-популярної" літератури. Тематика цієї літератури нічого спільного з наукою не має: в першу чергу будуть видані брошури на такі теми: „Українські буржуазні націоналісти — люті вороги українського народу", „КП СССР — організатор і надхненник технічного проґресу."

Так шаліє московський окупант на Україні! Але його брехлива пропаґанда не допоможе: український народ знає добре, що найлютіший його ворог — це московський окупант!

Г. М.

А. Чернецький (Швайцарія)

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОЛІТИКУ

На цю тему ведеться у нас дискусія. Поодинокі громадяни між собою, у клюбах та товариствах, у пресі раз-у-раз обговорюють цю проблему. Без сумніву, це є покажчиком заінтересування загальними громадськими та національно - державними політичними справами. Дискусія потрібна і корисна, бо вона може вияснити багато і спричинитися до усунення або бодай до злагіднення та зрозуміння упереджень, особистих чи групових непорозумінь та анімозій.

А дискусія чи навіть суперечка на політичні теми — це ознака живучости демократії. Без того громада, колектив не тільки опинилися б у стані духового застою, але що гірше —попали б у стан духової та фізичної тоталітарної диктатури.

Віденський професор Антін Менгер у своїй праці „Народна політика" каже, що основою демократії є недовір'я, сумнів народних мас до потягнень керуючих урядових кругів і бажання впливати, контролювати, співвирішувати справи.

Демократичні держави і уряди контролює громадянство при помочі виборчих карток - голосів у виборах, які є загальні, рівні, таємні та безпосередні і які можуть кожночасно змінити законодавців, а вслід за тим і уряд. Деякі демократичні держави, як от Швайцарія, у демократичному вислові волі громадян, мають по менших громадах загальні збори населення, давнє наше віче, на яких обговорюються і вирішуються голосуванням громадські справи. Має Швайцарія і право ініціятиви, це значить, що до кантональних рад і до центрального союзного парляменту громадяни безпосередньо вносять проєкт законів, та право референдуму, де знову закони ухвалені радою кантону чи центрального союзного парляменту, загальним голосуванням громадян приймається, або відкидається.

І от 6 грудня 1953 року такий референдум відкинув узгіднений і ухвалений союзним парляментом податковий закон, що й викликало кризу союзного уряду і матиме ще свої наслідки у політичному житті швайцарської конфедерації.

Як бачимо, народ має право впливу і контролі на політику і користає з того права.

Але хто ж таки за ту політику відповідає? На перший погляд виглядає, що народ, народні маси, бо вони вирішують своїми картками голосування. Теоретично це так. Але в дійсності за політику та державні справи несуть відповідальність таки в першій мірі і безпосередньо політичні партії. Вони вислідом голосування вчуваються в настрої та потреби народних мас і, щоб не втратити впливу, стараються достосовувати свою політику до волі та потреб тих мас.

Партії та їх політичних провідників воля мас може змінити, на їх місце дати інших. Але хто змінить і хто потягне до відповідальности народні маси, які під впливом хвилевого індивідуального настрою голосують так або інакше? Що маси своїм голосуванням чи абстиненцією у ньому можуть принести собі і загалові шкоду — це так, але де ж шукати винного? А маси моментально не зміниш.

Тому й у демократії існують політичні партії, які об'єднують людей, які стежать, вдумуються, вивчають громадські та державні справи і шукають їх розв'язки. До тих політичних партій вступ чи вихід із них дозволений кожному громадянинові, бо політичні партії в демократії не є обмежені чи зарезервовані, або замкнені для певних тільки груп людей, але вони загальні й доступні для всіх. Загал членів партії спільно обговорює та вирішує погляд на справи, способи і тактику їх реалізації, і вибирає людей, які мають це у житті та політиці перевести. Ці люди, управа партії, за свою працю відповідальні перед загалом членів партії, з волею яких мусять числитись так, як і ціла партія мусить числитися з настроями та волею загалу, в цьому випадку практично із волею інших партій. Партії мають свої ідеї, цілі, програми, але реалізація їх у практичній політиці йде шляхом компромісів, взаємних уступок. Коли до компромісу не доходить, тоді партія переходить у своїй тактиці до опозиції, що практично у демократії знову зводиться до критики та усвідомлення суверена, народних мас.

(Закінчення на стор. 4-тій)

І. Базилевич

В. В. РАДЗИМОВСЬКА

Професор Валентина Василівна Радзимовська — дійсний член УВАН і НТШ у ЗДА — спочила вічним сном 22-го грудня 1953 р. У Шампань, Мишиґен, далеко від рідних Лубень на Полтавщині, де народилася 1886 року у знаній старшинській родині Яновських, далеко від рідного Києва, де переважно проходило її творче життя... Над свіжою могилою Валентини Василівни не можна не відчути з особливим сумом, якої великої втрати зазнала з її смертю українська наука, зокрема українська фізіологія та біохемія, одним з найактивніших діячів - піонерів яких вона була протягом багатьох років.

Природа щедро обдарувала незабутню небіжчицю. Вона дійсно була вченим з Божої ласки. Вийняткова гострота наукової аналізи та оригінальність синтетичних побудовань щасливо поєднувалися у неї з невсипущою енерґією, терпеливістю дослідника і величезною працездатністю. Динамічність її натури, ентузіястичне захоплення науковими проблемами, глибокі загальні та фахові знання і, нарешті, природня привабливість одразу захоплювали кожного при зустрічі з нею в тиші лябораторії, чи в авдиторії, чи на наукових з'їздах та засіданнях, де небіжчиця завжди відзначалася своїми блискучими виступами або доповідями.

Ще на студентській лаві Валентина Василівна почала працювати в лябораторії фізіологічної хемії проф. А. А. Садовня у Києві. По закінченні медичного факультету у 1913 р. вона була залишена при університеті св. Володимира і призначена на асистента, згодом на старшого асистента цієї катедри — це особлива честь для жінки-лікаря за царату. Я добре пригадую, якою популярністю, як талановитий педагог, користувалася вона серед студентів-медиків. У 1918 р. їй присуджено звання приватдоцента.

Не зважаючи на всі труднощі цих років, Покійна увесь час наполегливо й самовіддано працювала. Від 1922 р. почали виходити її численні наукові публікації. Перша доба її творчої діяльности була присвячена переважно студіям біологічних процесів під кутом зору фізично - хемічної аналізи.

1924 р. В. В. блискуче оборонила дисертацію на ступінь доктора медицини на тему „Про вплив водневих йонів на життя клітини", яка є наслідком багатьох оригінальних дослідів автора.

Від 1924 р. В. В. очолювала катедру фізіології в Київському університеті, де навколо неї скупчуються молоді науковці. Тоді починає утворюватися „школа Радзимовської". Наукові праці В. В. стають щораз відомішими на Україні та поза її межами, зокрема у Німеччині, як про це казав світової слави учений Е. Абдергальден авторові цих рядків. Лябораторія її працювала в постійному контакті з лябораторіями проф. Міхееліс, Рона, Гебер й ін.

1929 р. наукова творчість В. В. несподівано урвалася з її арештом — такою частою трагедією в житті підсовєтських науковців. Правда, після майже річного перебування у в'язниці її звільнено, але вона залишилася під „підозрілими". В. В. заборонили педагогічну діяльність та дослідчу працю в Академії Наук, медичному інституті, університеті. Кожного разу, як її обирали на будь-яку поважну посаду, її не затверджували з огляду на її „політичну непевність". В. В. стоїчно витримувала всі знущання.

Після короткої павзи вона знову почала працювати науково. Завдяки своїй безмежній любові до науки і незламній енерґії, вона змогла організувати біохемічні відділи у психоневрологічному, ортопедичному та туберкульозному Інститутах Києва, скупчити коло себе молодих лікарів і розробляти різноманітні проблеми відповідно до „профілю" зазначених Інститутів.

Можна дивуватися, як багато могла зробити В. В. в таких обмежених умовах, які були їй дані. Про це свідчить велика кількість опублікованих праць її та її учнів. Цілком зрозуміло, що тепер, протягом другої доби діяльности В. В., вони були присвячені тим або тим питанням клінічної біохемії. Рівночасно В. В. вивчала особливості реактивних змін кісток після зламів, характер внутрічерепного тиснення після введення гіпогіпертонічних розчинів у кров, мінеральний обмін при туберкульозі кісток і вплив геліотерапії на перебіг його. Але ж особливо багато зробила вона в галузі легеневої туберкульози.

Вона прямувала до того, щоб дати клініко - фізіологічну характеристику впливу геліотерапії на організм хворої людини і разом з тим дати схему визначення функціонального дихального апарату.

В цьому і останньому періоді своєї діяльности, Валентина Василівна змогла знову повернутися до педагогічної праці, яку вона так любила. Протягом кількох років вона викладала фізіологію та біохемію у медичному інституті Київ - Львів та на еміґрації в УНРРА університеті (Мюнхен) і УГТІ — (Мюнхен-Реґенсбурґ), увесь час користуючись широкою популярністю як талановитий лектор. 1949 р. побачив світ її „Фізіологія людини і свійських тварин" у 2-ох томах — один з найкращих підручників українською мовою в цій галузі.

На жаль, специфічні умовини еміґраційного життя не дали можливости здійснитися широким науково - дослідчим плянам В. В. До того ж почалася тяжка хвороба серця, що дедалі погіршувалася і, нарешті, привела її в могилу. Але небіжчиця до останнього часу зберігала свою енерґію, продовжувала незакінчені студії і брала активну участь в українському науковому та громадському житті.

Як показує цей короткий нарис, В. В. не поховала того „таланту", що дав їй Господь Бог, а „примножила" його, не зважаючи на всі перешкоди й труднощі її зламаного життя. Можна собі уявити, який вклад внесла б вона в науку, якби життя її перебігало в нормальних умовинах, що сприяли б повному розквітові її високоцінної наукової діяльности.

бкр

УКРАЇНА І СВІТ У ШЕВЧЕНКОВЕ СТОЛІТТЯ

(Репортаж з газетних вирізок 1913 - 1914 рр.)

(6)

Московський градоначальник п. Адріянов ласкаво зустрів прохання Комітету про дозвіл упорядкувати в Москві прилюдні, гучні на честь Шевченка свята; все, чого Комітет просив, дозволив без єдиного слова...

Однак Комітет, у склад якого ввійшли кращі з людей у Москві, з зневагою одкинув від себе ласку російської адміністрації. Маючи в руках новий дозвіл і знаючи, що свята в Москві відбулися б справді гучно, Шевченківський Комітет гордо і автократично проголосив: „Протестуємо"!...

... Не зайвим буде навести тут деякі дані із статистики з нагоди припинених Шевченківських свят у Москві. У склад Комітету входило 28 душ; артистів запрошено 19; у склад хору співаків входило 200 душ; бандуристів запрошено 9; розіслано коло 500 запросин прийняти участь на святах; в залі для концерту повинно було поміститись около 3,000 душ".

Приватні телеграми з України і світу

До Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, на його урочисте засідання в дні 10 березня 1914 р. о год. 12 вполудне наспіли м. ін. такі телеграми:

З Києва: З великим сумом і жалем вітаю Вас, дорогі брати, в цей радісний день. — Вадим Щербаківський.

З Харкова: Думка і серце з Вами. — Василь Матвіїв.

З Чернігова: ... Сумно минає на Україні російській ювілей великої людини, але величне святкування його в Галичині та голосний протест, що викликали заборони в Росії, дають певну надію, що незабаром настане час, коли й у нас буде змога достойно, без заборон та утисків вшанувати пам'ять великого українця ,— коли виборють право та змогу вільно пам'ятати його „в сім'ї вольній ,новій" — Ілля Шраг.

З Москви: Хоч заступили чорні хмари наш обрій і довелося нам світлий день великого ювілею зробити траурним, але жадна заборона не заглушить слави нашого Батька Тараса, — його слава „не поляже, а розкаже, чия правда, чия кривда", і ми не загубимо надії, що прийде інший час, коли „не словами, а ділами оживе Україна", а покищо від щирого серця вітаю закордонних братів земляків, що самі тепер святкують цей великий день. — Ол. Новицький.

З Варшави: День великого свята України став для нас днем невимовного суму. Стогону наболілої душі не почують на нашій Україні, але ви, далекі брати, почуєте нас. Прилучіть наші сумні почуття до свого вільного свята. І ми з Вами. — Учні високих шкіл Варшави.

З Закопаного: Доземно хилимо голови перед володарем мільйонів душ, перед могутнім генієм якого дрижать вороги ще в півсотні літ по його смерті. — Закопанські хворі: Володимир Гнатюк, Василь Сімович, Богдан Рильський.

З Софії: Честь пам'яті національного поета і великого чоловіка. — Шишманов (професор університету в Софії, кол. міністер освіти, зять М. Драгоманова — прим. ред.).

З Петербургу: В соту річницю народження Тараса Шевченка польська академічна поступова молодь б'є чолом Пророкові України.

Конфіската 10,000 примірників „Кобзаря"

Київ, 10 березня 1914. — Згідно з постановою київського Тимчасового Комітету в справах друку, в київській друкарні Гросмана з'явилася поліція і сконфіскувала більшу частину видання „Кобзаря", яке ще було незброшуроване. Багато примірників поліція сконфіскувала в переплетні ,а також в мешканні видавця і в деяких книгарнях, головно українських, які одержали вже „Кобзаря" для продажу. Взагалі поліція сконфіскувала до 10,000 примірників „Кобзаря". Цілий транспорт сконфіскованого „Кобзаря"(вагою понад 200 пудів) на п'ятьох возах доставлено в міську поліцію.

Протиросійські демонстрації в Києві

Київ, 11 березня 1914. (Ткб). — Демонстрації з приводу Шевченківського ювілею тривають далі. Групи студентів, які хотіли демонструвати, поліція розігнала. Кілька осіб арештовано.

„Нехай живе самостійна Україна!"

Віденський щоденник „Нов Фрай Прессе" з 11 березня 1914 р. подає в телеграмі з Києва, що під час понеділкових Шевченківських демонстрацій у Києві розгорнено перед політехнікою і міською думою прапори з написом: „Нехай живе самостійна Україна!", та що демонструюча товпа підносила перед австрійським консулятом (?) оклики, які є державною зрадою.

З нагайками й шаблями проти демонстрантів

Київ, 11 березня 1914. — Ще перед днем Шевченківського ювілею у Києві змобілізовано всі поліційні команди, навіть резервові, а на допомогу поліції призначено відділи козаків і піхоти. Військо розміщено в поліційних „участках", в районі яких є вищі наукові заклади — в старокиївській, либедськім, бульварнім і на Лукіянівці. На Софійській площі поліція і військо стояли в огорожах Софійського собору і Києво-софійської духовної школи.

День Шевченківського ювілею був дуже гарний, чисто весняний; сонце ясно світило. По книгарнях і крамницях писемного приладдя виставлено безліч портретів Шевченка. Українські книгарні і крамниці були замкнені.

Ще з ранку в Софійський катедральний собор почали збиратися люди й коло 10-ої години весь величезний собор був тісно виповнений народом, головно молоддю київських високих шкіл. По Богослуженні кілька осіб звернулося до духовенства собору з проханням відслужити панахиду по Шевченкові, але їм відмовлено. Незабаром на дверях собору появився напис: „Панахиди по Шевченкові в соборі не будуть служити". Так само відмовлено служити панахиду також у Володимирівськім Соборі.

Коло входів до будинків київських високих шкіл стояли сильні відділи поліції.

Біля полудня картина міста почала змінюватися — на вулицях, особливо в центрі міста, почали збиратися юрби народу: серед нього багато студентів і курсисток. Коло Володимирського собору і в самім соборі зібралося кілька сот людей. Присутні почали співати „Вічну пам'ять". Зараз появляється поліція, козаки, військо і розганяють демонстрантів. Тоді вони переходять на Фундукліївську і Володимирську вулицю ,на площу перед міським театром. Тут збирається величезна маса народу. Через деякий час юрба по Володимирській вулиці йде до Софійського собору. По дорозі лунає спів — „Вічної пам'яті" й українських національних гимнів; крім того чути вигуки на адресу російського абсолютизму.

Біля пам'ятника св. Ірини поліція розганяє юрбу і при цій нагоді арештує кількох демонстрантів. Та це не допомагає. Спів лунає з новою силою. Протягом якої півгодини поліція 6-8 разів мусіла розганяти юрби демонстрантів на Володимирській вулиці.

Ц. Волинська-Гардецька

З УСУСАМИ НА ВОЛИНІ

(З приводу ювілейного року 1914-1954).
(Закінчення)

Я дуже недовго вчителювала у Володимирській школі. В недалекому присілку Володимира „Острівку" приміщено виселених поліщуків, які зайняли всі хати, залишені попередніми господарями. Серед них було багато дітвори в шкільному віці, і комісаріят УСС вирішив зорганізувати там місцеву школу. За цю справу взявся особисто чотар Саєвич, і по довгих намовах та переконуванні батьків осягнув їх згоду посилати дітей до новозорганізованої школи. Скільки треба було доброї волі, впертости та влучних арґументів, щоб переконати заляканого, вигнаного із свого терену поліщука, про потребу навчання в школі, і то у грізний воєнний час та в школі, зорганізованій вояками у військових одностроях чужої ворожої держави. Вони хоч і говорили тією ж мовою, що й поліщуки, але все таки дивним здавалося їм навчання в школі, коли нема що їсти і в що одягнути дітей, навіть оті саморобні личаки тяжко було придбати. Тому, що в Острівку були виключно маленькі курні хатки, всі зайняті виселеними родинами поліщуків, треба було приводити дітей у володимирську школу і переводити там навчання у звільнених залях після обіду. Цю роботу призначено мені, як наймолодшій учительці.

Кожного ранку йшла я повз залізничу стацію, переходила густу сітку рейок, а відтак вузьку кладочку через багно у цей присілок і хата від хати стукала до дверей та умовляла батьків, щоби пустили дітей до школи. І починалось: „Нема, пані, личаків". „Нема хліба, ані борошна на паляницю". „Свиту забрав батько до лісу" і т. п.". Але вкінці збирався гурток до сорока дітей від шести до дванадцяти років, і в самий обід приходили ми до школи. Найбільше допомогло те, що комісаріятові УСС вдалося виєднати у харчевій інтендантурі діючої армії невеликий приділ на доживу шкільної дітвори. В першу чергу зорганізовано гарячі сніданки, а потім обіди. Це значно вплинуло на збільшення фреквенції, бо личаки зладив батько з осикової кори, а одежу дала з себе мати. Пізніше харчову допомогу одержували шкільні діти усіх новоповсталих українських шкіл по інших районах Волині.

Щоб розбудити приспану царатом національну свідомість населення, як також для пропаґанди та ілюстрації високої культури нашої пісні перед чужими командатурами, запросив чотар Саєвич хор УСС-ів з Коша у Пісочній, під управою Михайла Гайворонського, на спеціяльні концерти. Саме по Різдвяних святах відбувся ряд концертів наших колядок і щедрівок для командного складу діючої на Волині австрійської та німецької армії в Устлузі, Ковні та Володимирі. Крім того, зорганізовано також популярні концерти для шкільної молоді та їх батьків. На них, крім мужеського стрілецького хору, виступив ще й мішаний хор, зорганізований вже на скору руку з учительок місцевих шкіл та свідомих волинячок. Концерти мали великий успіх і внесли багато радости в наші сірі будні.

Мистецький провід та композиції М. Гайворонського у виконанні хору в стрілецьких одностроях, слухані деким уперше, були для нас отою символікою стрілецької пісні та слави, якою пронизана вся історія наших УСС-ів. Крім колядок співали, як наддатки, оту невмирущу в'язанку, яка й досі хвилює серця цілої України. А на пробах хору ми ще довідались богато подробиць з історії композиції окремих пісень та їх присвяти окремим відомим стрілецьким персонажам. Короткий побут цього хору на Волині вніс дуже багато бадьорости в нашу буденщину, не одній затьохкало живіше серденько, а не одному забилося гаряче аж до самої кадри...

В часі Різдва мали ми ще одно миле пережиття: їздили саньми широким волинським шляхом до села Ватятич в гостину до українських поміщиків Бобків. Це була рідня наших господарів Черайовських, і вони запросили нас погостювати у них на свята. Садиба Бобків була вже стара й нецікава, нагадувала велике, занедбане приходство в Галичині, але сердечність господарів, їх прекрасна українська мова, якої ми у Володимирі майже не чули, внесли правдиво родинний святочний настрій. Пам'ятаю, як припрошували нас до їжі, а що подавали небуденні, цікаво приготовані страви, то ми від заставлених столів не вставали. Одначе волинського села я таки не бачила, бо це був тільки самітній хутір, а село лежало одалік, і населення його виселено. Мабуть мої думки були зайняті в той час чимось іншим, бо не пригадую собі зовсім якоїсь окремої різдвяної традиції. А що взагалі я була вже давно знайома з нашими братами - наддніпрянцями, які перебували ще до війни рік-річно в Криворівні, то мене не вражала ні їх мова, ні їх щира безпосередність та називання нас по батькові. Мене втішали головно зимові радощі, заметіль, їзда саньми та інші пригоди.

З УСС-ами ми влаштовували також Шевченківські концерти у Володимирі, Устилузі та Ковлі. Не пам'ятаю вже, чи приїздив знов стрілецький хор з кадри, чи виступали вже місцеві сили, головно дітоЧі хори. Притім не обійшлося і без „доброзичливости", „братнього" народу, поляків. Ми все ще жили у прифронтовій смузі, де зобов'язували окремі приписи та обмеження. Програми наших публічних виступів мусіли переходити цензуру начальної команди армії. І трапилося, що шефом К. Штеллє у Володимирі був полковник поляк. Ми предложили йому програму Шевченківського концерту і нам заквестіоновано пісню „Розвивайся ти, високий дубе", слова Франка. Полковникові не сподобалося, що „встане Україна од Кавказу до Сяну одна неподільна". Ми мусіли по довгих переговорах змінити Сян на „цю" річку, бо не хотілося відкликати приготованого концерту. Цей епізод подаю тільки для ілюстрації, як навіть в окупованій австрійською армією Волині шовіністи поляки стежили за нашою роботою і дбали за стій стан посідання.

На весну почала вже організуватися самостійна школа для поліщуків в Острівку, бо звільнилось урядове приміщення. Чотар Саєвич спеціяльно дбав про неї та про дітей поліщуків. Одного з них сироту Тимоша, інтеліґентного хлопчину, взяв собі на виховання, зодягнув у стрілецький однострій і возив скрізь з собою. Я мала улюбленців Клима і Тетяну, а взагалі всі вчительки та стрільці любили особливо цих моїх дітей-поліщуків. Вони були такі якісь рідні, вільні від всяких воєнних впливів, правдиві діти поліської землі. Цікаво знати, чи колись згадують вони отих дивних вчительок та вчителів у чужих одностроях?

Шкільний рік закінчився врочистим концертом. Я вернулась до Львова, а на підкріплення УСС-ам прибула дивізія синьожупанників. На моє місце прийшла пані Навроцька-Струтинська — нова вчителька, яка могла б доповнити історію УСС на Волині, а також учителька пані Марія Пастернакова. — Так ми „тую червону калину" підіймали на Волині.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Йонкерс, Н. Й.

Шевченківський концерт

Українська громада Йонкерсу відзначила цьогорічні Шевченківські Роковини Святочним Концертом, який відбувся в неділю, 7 березня в залі української греко-католицької церкви св. Михаїла. Як минулих, так і цього року Концерт відбувся заходом парафії.

На програму Концерту склалися: американський гимн, що його відспівав церковний хор під управою п. Фатюка, Заповіту, та інших вокальних точок, у виконанні того самого хору. Після того слідувала інсценізація Шевченкової поеми Розрита могила, яку виконали члени місцевого Осередку СУМА. Концерт закінчено українським національним гимном „Ще не вмерла Україна", що його відспівали всі присутні. Найголовніша точка програми, святочна доповідь, відпала, з приводу захворіння прелеґента.

Хоч Шевченківський Концерт це загально-національне свято і обов'язком кожного українця й українки є раз у році віддати поклін Великому Кобзареві, то невеличка церковна заля цього року майже на половину була пустою. Тільки кількадесять осіб прийшло пом'янути нашого національного Пророка не злим, тихим словом. Серед приявних дуже мало було людей давніше прибулих, як рівно ж не багато було і з нової іміґрації.

Направду треба дивуватися, що деякі йонкерські українці, саме в той день, коли відбувався Шевченківський Концерт, влаштовують у себе прийняття. Адже приватну гостину можна було відкласти на інший день, тимбільше, що повідомлення про Концерт було оголошено два тижні наперед в парафіяльному Вюлетені. Імпрез в нашій громаді немає аж так багато, а Шевченківські Роковини відзначується раз у рік, отже в ту неділю можна було здержатися від т. зв. „товариського життя". Завинили тут не тільки ті, які ту гостину влаштували, але нарівні й ті, які в ній взяли участь. Адже вони могли відповісти господарям гостини, що вони не прийдуть, бо в той час відбуватиметься Концерт.

На майбутнє це треба мати на увазі.

Річні Збори ООЧСУ

В суботу ввечері, дня 13 березня ц. р., відбулися в приміщенні Американсько-Українського Клюбу Звичайні Загальні Річні Збори місцевого Відділу ООЧСУ. На Збори явилося 13 членів Відділу й 2-х ґостей, в тому представник місцевого Осередку СУМА, його голова п. Роман Романчик, який в ході нарад склав привіт Зборам і побажав організації успіхів у праці в новому році.

Збори відкрив уступаючий голова д-р Роман Ворковський, а дальше проводила ними Президія, до якої були обрані: п. Лев Гладчук — голова, п. Сава — секретар і п. Мороз — член. Уступаюча Управа звітувала, що відділ має 43 члени, з того 42 мужчини і одна жінка. Праця Відділу проходила, за словами звітуючого голови, нормально. Відбуто за минулий рік 5 засідань Управи і 8 ширших членських сходин, на яких відзначувано головніші національні річниці, та обговорювано біжучі справи Відділу. Заходами Управи Відділу влаштовано в минулому році два Веселі Вечори, які можна назвати успішними, одну живу газету й одну театральну виставу „Вифлеємська Ніч", яку поставлено спільними силами з місцевим Осередком СУМА.

Після уділення абсолюторії уступаючій Управі, приступлено до вибору нової Управи, до якої ввійшли: д-р Роман Борковський — голова; мґр В. Черевко — містоголова; пп. Лев і Стефанія Гладчуки — секретарі; п. С. Гель — касир; мґр. С. Коцибала — культ.-освітній референт; пп. І Корінь й І. Дашко — організаційні, п. І. Кравець — кольпортаж і С, Курило — господар.

До Контрольної Комісії обрано: д-р М. Стрийський, п. Якимець і И. Дудар.

Роковини Карпатської України

Старанням Осередку СУМА, наша громада відзначила 15-ліття проголошення самостійности Карпатської України Святочною Академією, яка відбулася в неділю, 14 березня ц. р. в церковній залі св. Миколая.

Академію почато американським гимном, який відспівала, під акомпаніямент д-ра В. Пацлавського, пані Марія Адамович. Голова місцевого Осередку СУМА п. Р. Романчик відкриває Академію коротким вступним словом, просить присутніх вставанням з місць й хвилинною мовчанкою вшанувати всіх тих січовиків, що впали в обороні Срібної Землі, та вітає приявного на залі д-ра В. Комаринського, посла до сойму й члена уряду Карпатської України, члена головної Управи СУМА п. Мироновича й всіх присутніх.

Змістовну доповідь про події в Карпатській Україні 1938-39 роках виголосив д-р В. Комаринський, що був співтворцем державности Надтисянської України. Проголошення самостійности Карпатської України, твердив прелеґент, це не був початок національного відродження карпатських українців, як це дехто мильно вважає, а його завершенням. Ця вітка українського народу, яка майже повних 1000 років була відокремлена від решти українських земель Карпатами й важким мадярським ярмом, завжди змагала до злуки з Україною. Після розвалу Австро-Угорщини, представники Карпатської України, члени Головної Руської Ради в Хусті, проголосили в Станиславові 23 січня 1919 року, отже зараз на другий день по проголошенні воз'єднання Західної й Східної України, злуку Срібної Землі з Українською Народною Республікою. Хоч самостійність Карпатської України не вдержалася, то проте кров карпатських січовиків, пролита в її обороні, засвідчила перед усім світом про волю вітки українського народу в Карпатах жити вільним життям в злуці з великим українським народом.

Першу частину програми закінчено рецитацією маршу українських націоналістів у виконанні членів Осередку: Павла Ревака, Осипа Щура й Дмитра Глушка.

Другу частину Академії заповнило висвітлювання фільму „Трагедія Карпатської України". Перед висвітленням фільму вшановано вставанням з місць і хвилинною мовчанкою американського українця Миколу Лисюка, який наклав головою при накручуванні цього фільму. Історичні постаті творців державности Карпатської України, збори карпатсько-українського сойму, боротьба з чеськими військовими частинами за Січову гостинницю, та інші моменти з короткого існування самостійности Карпатської України, полишили глибоке враження на приявних.

З приємністю треба відмітити, що на цю Академію явилася досить велика кількість українського громадянства з обох іміґрацій. Натомість уродженців Срібної Землі, закарпатців, майже не було. Це тим дивніше, що на виставу, яку давав у тій самій залі у різдвяний час театральний гурток СУМА-ООЧСУ, явилися вони досить численно. Видно, хтось з мадяронів подбав про це, щоб вони не довідалися правди про те, що ділося в їхній Батьківщині в Карпатах перед 15-и роками.

С. Ж.

Дітройт, Міш.

Радісне і сумне в ювілейному святкуванні Капелі Бандуристів

Серед багатьох ювілеїв, що сходяться в цьому році, Дітройт запише відсвятковане ним 30-річчя Капелі Бандуристів з особливим пієтизмом. Справа в тому, що Дітройт став осідком капелян і з аспекту української музики доля зв'язала цей центр американського автомобільного промислу з нашим національним інструментом, з бандурою. Це, очевидно, теж до чогось зобов'язує, і, коли пишемо ці рядки, мимохіть пхаються під перо завваги, які зародились на залі, коли очі находили деякі незаняті місця на паркеті і пусткою зіючий балькон в авдиторії парафіяльної школи Дітройт-Схід. Це направду чудове, зворушливе Свято не найшло такого повного відгуку, яке повинно і мусіло було найти, щоб бодай увагою місцевого громадянства зложена була моральна дань подяки кобзарям-бандуристам в днях їх Ювілею...

Ювілейна Академія була дуже змістовна (отворення — М. Важанський, голова Літ.-Мист. Клюбу, спонзора святкувань, — доповіді: д-р В. Витвицький і М. Приходько з Канади), а пов'язаний з Академією Концерт був захоплюючий музично-вокальними виступами солістів — І. Зайферта і Н. Носенка, Жіночого Ансамблю під управою Г. Китастого і самого Ювілята — Капелі. Чотири пісні виконали бандуристи, а саме Китастого: „Пісню про Запоріжську Січ" і „Вставай Народе"; Хоткевича: „А в полі корчомка" і врешті, після вручення кошів із квітами Китастому, Божикові і Панасенкові, після устного привітання п. І. Іванчука від Укр. Конґресового Комітету і зачитання частини надісланих поштою привітів, — могутню „Пісню про С. Петлюру".

В зеленому вінку слави бандура під вимовними цифрами 1923-1953, як скромна але гарна декорація сцени, три коші квітів (один із них від Федерації Українців Мішиґену — у формі бандури, сплетеної зі самих живих квітів — краса!), і гарячі серця в авдиторії, що виливали своє почуття вдячности та вдоволення голосними оваціями, листи і телеграми церковних достойників і світських діячів, наукових та музичних установ, — все те міцно вирізнювало цю Академію-Концерт.

А після того бенкет у залі Укр. Амер. Осередку, святкові промови, роздача ювілейних грамот з підписами Нац. Ради, У.К.К. і Федерації У.М., вистава з великим багатством експонатів, врешті баль до 2-ої год. ранку з вибором троянд ами королеви, — ось було би все, що треба згадати, щоб представити цілість ювілейного святкування. Та це представлення дуже поверховне. Про саму виставку можна би окрему статтю написати, а навіть брошуру, настільки вона мула цікава. Сама пропам'ятна книга зі сотнями вписів, або безліч відзивів у різних мовах про виступи Капелі, помислова декорація центру виставової стіни з чудовим тризубом, символізуючим своєю формою музичну Україну, і великі ноти зі знимками бандуристів, що поодиноко, кожний з іншої нотки, зазначували свою причасність у тріюмфі української пісні. Та й неодну з промов треба би вирізнити, особливо ті, що нав'язували до пережитих днів слави і страхіть. Недаром одного з основників Капелі, Панасенка, після його промови, обсипали квітами... Та спинятись над тим ширше — рямці допису не дозволяють.

Бандуристи в час свого ювілею згадали теж урочистими панахидами в дітройтських церквах тих, що колись в Капелі працювали і вже давним-давно в могилах. Чи список помордованих большевиками 18 бандуристів, за яких молились на цих панахидах, не потрясає до глибини душі і не додає 30-річному ювілеєві Капелі ще більшого масштату?..

В. Нест-вич

● **Сенатська Підкомісія** Внутрішньої Безпеки переслухуватиме в Ню Орлінс 12 осіб із південних стейтів, запідозрених в приналежності до комуністичної партії. Обрі Віллямс, бувший директор Крайової Молодечої Адміністрації за часів президента Ф. Д. Рузвелта, заявив, що й він дістав від цієї комісії покликання на переслухання.

● **Канадійський міністер** закордонних справ Лестер Пірсон заявив, що Канада не думає в найближчому часі визнавати уряду червоного Китаю. Ця заява була зроблена в зв'язку з тим, що канадійський прем'єр Луїс Лоран сказав був під час подорожі в Манілі, що Канада „реалістично" ставитиметься до визнання комуністичного Китаю.

Кожний свідомий українець та кожна свідома українка уважають своїм обов'язком стояти в рядах Українського Народного Союзу, щоб своїм членством збільшити кадри ідейних українських працівників.

З Театру

ЗА М. КРОПИВНИЦЬКИМ — І. КЕРНИЦЬКИЙ: „ПОШИЛИСЬ В ДУРНІ В АМЕРИЦІ", музичний жарт зі співами й танками в 3 діях, у поставі Театральної Групи Ню Йорку.

Це першорядна пародія на відому побутову комедію М. Кропивницького й водночас першорядна сатира на сучасні американсько - українські взаємини між „старими" й „новими". Ця пародія і сатира особливо тим привабна, що вона справді — як безпретенсійно назвав її автор — „жарт": прихильний і доброзичливий жарт і з української „клясичної" побутовщини і всієї проблеми „старі-нові". Цей жарт навіяний теж глибоким українським патріотизмом, тим більш переконливим і зворушливим, що його подається не у формі високопарних фраз з якоюсь патетичною деклямацією, а наче між рядками, у спогадах-розмовах між двома сусідами, старими іміґрантами з „старого краю" і в нав'язуванні сучасної американської буденщини, якою насякли українські іміґранти, до старо - українських звичаїв. Надзвичайно послідовна травестія комедії Кропивницького, яка залишається, поруч із іншими творами української побутової драми, скарбом клясиків українського письменства, — створила властиво зовсім нову п'єсу, що її можна оглядати, не знаючи зовсім правзору Кропивницького. Автор був може навіть занадто льояльний до того правзору, вживаючи того самого заголовку з додатком „в Америці", чим декого дезорієнтує. Люди йдуть до театру трохи з недовір'ям, сподіваючися зустріти якусь мішанину побутовщини й модернізму, а стрічають першорядну оригінальну комедію із збереженням тільки загальним тлом давньої відомої п'єси, а з новим текстом, новими ситуаціями, новими дотепами, сучасною музикою і танками. І глядач є не тільки мило заскочений і здивований, але з кожною дальшою сценою і дією більш захоплений. Це може одна з найкращих українських п'єс останнього часу, а її легкий жанр музичної комедії підкреслює правду, що літературна вартість твору не залежить від його приналежности до такого чи іншого роду, а від таланту автора і способу літературного оформлення сюжету.

Очевидно, що в легкому комедійно-музичному жанрі п'єси її успіх залежить ще більше від того, як її виставлено на сцені, бо п'єси того жанру призначені тільки для показу, а не для лектури. У даному випадку п'єса І. Керницького у львиній частині завдячує свій успіх поставі новозаснованої Театральної Студії Йосифа Гірняка й Олімпії Добровольської. Пара цих артистів є мізком, серцем і стрижнем того театрального ансамблю. У кожній окремій сцені і в цілості постанови п'єси І. Керницького видно режисерську руку, О. Добровольської, що до подробиць вишліфувала її. Тому нема там довгих монологів, ані діялогів, темпо жваве, щораз змінливе, наче на кіновій стрічці. Очевидно, що центральною фігурою серед виконавців окремих роль є Йосиф Гірняк, майстер характеристичних роль, однаково неперевершений у сценах сентиментальних, як ґротесково-комічних. Він сам створив ґротескову постать давнього „ситизена" - фармера й той стиль ґротескової гри передав і решті виконавців. Сама його поява на сцені спонукує глядачів до оплесків. Дуже добру пару творив із ним — Миколи Ґерус, у характеристиці, міміці й жесті. З чотирьох виконавців інших чоловічих роль „молоді" — може на найбільше признання заслуговує Зенон Осінчук, як „містер" Скакунець, знаменито предестинований до тієї ролі вже своєю появою. Він створив самостійний тип і вмів цілком оберегтись від небезпеки шаржу. Ігор Шуган має дуже добрі дані стати першорядним сценічним „амантом": гарна й симпатична поява, дуже добрий голос, спокійні рухи. Володимир Змій розумів, що має бути недотепою, Василем („Билл"). Микола Василик непогано вдавав п'яного, що здивував публіку своїм танечним хистом. Обидві жіночі ролі („Джені" — Оришки й „Пеґі" — Горпини) знайшли дуже добрі виконавчині в особах Ліди Крушельницької (яка з гідною похвали видержливістю і голосовою технікою переборювала очевидну перестуду) і Люби Яцушко, що набирає щораз більше сценічної певности. Однаково дуже гарне оформлення сцени В. Лисняка, як і музичний дострій (В. Перфецький, Л. Гумений, Б. Гірняк і А. Гірняк), гарні одяги, співи й танки складались на барвистий образ. Нема сумніву, що той великий успіх, що його мала вистава „Пошились в дурні в Америці" минулої неділі в Ню Йорку, матиме й в інших містах Америки, куди вона збирається на об'їзд.

І. К-н.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОЛІТИКУ

(Закінчення зі стор. 2-гої)

Демократична політика — справа затяжна, повільна. Не все і не всі розуміють її скомплікований, складний механізм. А тому й нарікання на цю систему, яка безперечно, як все людське на світі, не є досконала і має свої недомагання. Але на землі і у житті не має ідиллі, немає раю. Рецепту на такий рай ще ніхто не винайшов. Демократія і політичні партії шукають шляхів до кращого, але не до раю.

Такої сили вони собі не приписують і на місце Бога не претендують. Часи, коли, як каже римський поет, був на землі рай, золота доба, де люди жили власною волею, без законів, без ніякого примусу (sponte sua, sine lege, vindice nullo), ті ідиллічні часи давно минули, і хто знає чи повернуться, а в кожному разі не так скоро.

Нинішнє життя і політична дійсність поклали стремління і боротьбу за краще життя на звичайних людей, з їх добрими, а може й химерними вдачами, та на їх виразника у сучасній демократії — на політичні партії. З цим треба миритися і старатись зрозуміти і своєю активною, свідомою участю у громадському політичному житті впливати на політичні партії, усуватиїх хиби, удосконалювати, поліпшувати їх програми та їх дії. Це — відповідальний громадський обов'язок усіх членів громади, національної збірноти. Політичні партії складаються із людей, громадян, і вони є такими, якими є самі громадяни, їх члени, такими, якими їх ті громадяни хочуть мати.

Політичні партії — це не наш специяльно український винахід. Вони були давніше і були скрізь, де були людські колективи, де були держави і де велася національна і державна політика. Сучасне життя і демократія їх тільки зактивізували та змодернізували.

Тому й різні рецепти, які подають на усунення чи зменшення впливу політичних партій, бо вони приносять громаді лихо, — це рецепти, які у своїх наслідках не усунуть того лиха, але його ще побільшать.

Дивно, що ті рецепти висуваються ніби в ім'я демократії, в ім'я збільшення контролі над політикою народних мас. Це або нещирість, або трагічне непорозуміння.

● **Чарлз Едісон**, бувший губернатор стейту Джерзі Сіті та бувший секретар фльоти повідомляє, що окремий комітет, в якому він є скарбником, зібрав уже 500,000 підписів людей, які вимагають, щоб ЗДА не погоджувалися на допущення комуністичного Китаю до Об'єднаних Націй. Головою цього комітету є Воррен Р. Остен, бувший представник ЗДА в ОН. Едісон заявив, що коли б комуністичний Китай був допущений до ОН, то це означало б що уряд ЗДА не робить так, як публічно заявляє, і що він безсильний здійснювати свою програму.

● **Принцеса Марта**, дружина норвезького наступника престолу Оляфа, що її стан здоров'я означено в офіційному лікарському комунікаті, як „дуже поважний", прийшла до притомности і почуває себе трохи краще. Її чоловік провів ніч біля її постелі в шпиталі. Король Гакон VII, прибувши до Осльо з Берґену, відвідав хвору невістку. Також заміжня донька принцеси Марти, яка постійно живе в Бразилії, відлетіла до Осльо.

ЧИТАЙТЕ НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК „СВОБОДУ"

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА. — Т-во ім. С. Петлюри відд. 189, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в суботу, 27. березня, о год. 7. веч., в Укр. Клюбі при 847 N. Franklin St. Проситься довгуючих членів вирівняти свої вкладки, в противному разі будуть суспендовані. — Уряд.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. — Дня 12-го лютого 1954 відбулися річні збори членів 25-го відділу. Збори затвердили річні звідомлення і уділили уступаючій управі абсолюторію. На цих зборах вибрано нову Управу: А. Драґан, гол.; А. Бук, містогол.; Й. Гіббонс, фін. секр.; П. Постолюк, рек. секр.; Контрольна Комісія: М. Филик, гол.; Дзядів і інж. Тарапацький, члени. Загальні збори рішили, що сходини членів мають відбуватися в останнім дні кожного кварталу. Перші чергові збори відбудуться 31го березня, о год. 7-ій веч., в приміщеннях редакції „Свободи" при 83 Grand St. — Управа.

Посмертні Згадки

ГРИГОРІЙ ІВАНИЛО, член Бр. св. Василія відд. 168 У. Н. Союзу в Перт Амбой, Н. Дж., помер 5-го березня 1954 р., по короткій недузі. Родився в Перт Амбой, проживши 37 років. Був членом 168 відділу від малої дитини. Полишив у великім смутку батька Теодора, маму Анну, сестру Катерину і брата Василя. Похорон відбувся 9. березня 1954 р., з погребового заведення до укр. церкви Пресв. Діви Марії при участи Членів відділу, українських Ветеранів Амер. Леґіону ч. 45, Кревних і Родини. Похований на парафіяльнім цвинтарі в Перт Амбой, Н. Дж. — В. И. П.!

Г. Бабин, секр.

МАРІЯ КОРЕЦКА, довголітня членкиня 218 відд. УНСоюзу в Кемпбел, О., померла 2-го березня 1954 р. Покійна родилась в селі Ольшаниця коло Устрік Долішних, Галичина. Полишила горем прибитого чоловіка Миколу, 2 синів Івана й Михайла, 4 дочки Анну, Юлію, Олену і Марію, 2 невістки, 4 зятів і 10 внуків, всі члени УНСоюзу. Похорон відбувся 6-го березня з пох. заведення до гр.-кат. церкви при участи Родини, Членів і Знайомих на цвинтар Кальварію. — В. Їй П.!

М. Стахура, секр.

ТИМКО ШПИТЬ, довголітний член і був. секретар, Т-ва Володимира відд. 179 УНСоюзу, в Ст. Луіс, Мо., помер 11. березня 1954 р., проживши 63 років. Покійний родився в селі Підзвиринець, пов. Рудки, Зах. Україна. Оставив в смутку дружину Марію, дочку Анну і зятя Івана й правнуки. Похорон відбувся з погребового заведення до церкви, а відтак на цвинтар Резорекшин. — В. И. П.!

М. Паращак.

ПОДЯКА

В п'яту річницю нашого приїзду до Америки складаємо оцим якнайсердечнішу подяку Панству Марії Сокіл і д-р Антонові Рудницьким за те, що спровадили нас із скитальщини, прийняли у свій дім наче рідних, живили й опікувалися доки ми не влаштувалися і по нинішний день живо інтересуються нашим життям — буттям. Особливо вдячні Їм за тепле товариське відношення, яким ці визначні мистці тонів нас наділяють. Хай Всевишній винагородить Їм стократно.

Любов, д-р Євген, Лубочка й Романа Цегельські

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УНСОЮЗУ!

Читайте українські книжки і газети, бо часте читання веде до просвіти, а просвіта — це сила!

НІОДНА КУЛЬТУРНА ЛЮДИНА НЕ МОЖЕ ОБІЙТИСЬ БЕЗ РІДНОГО ЩОДЕННИКА

ЧИТАЙТЕ „СВОБОДУ"!

НОВЕ ВИДАННЯ СУРМИ — НОВЕ ВИДАННЯ СУРМИ

МУЗИКА ДО СЛІВ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(з акомпаніяментом Піяна)

Пісня	Композитор
На городі коло броду (сопран)	М. Лисенко
Як-би мені мамо, намисто (сопран)	"
Ой люлі, люлі (сопран)	"
Ой, стрічечка до стрічечки (сопран)	"
Хустино (сопран)	"
У перетику стояла (сопран)	"
Туман, туман долиною (сопран)	"
Ой умер старий батько (сопран)	"
Плавай, плавай, лебедоньку (сопран)	"
Якби мені черевички (сопран)	П. Сениця
Ой одна я одна (сопран)	В. Заремба
Не тополю високую (сопран)	"
На вулиці не весело (сопран)	"
Утоптала стежечку (сопран)	"
Закувала зозуленька (сопран)	М. Лисенко
Материн жаль (меццо-сопран)	"
Ой, я свого чоловіка (сопран)	"
Утоптала стежечку (сопран)	В. Заремба
Над Дніпровою сагою (сопран)	"
І багата я, і вродливая (сопран)	"
Через гору піду (сопран)	"
Тралала, тралала (сопран)	"
Як би мені мати, намисто (сопран)	"
Сирота (думка) (сопран)	Н. А. Маркевич
Утоптала стежечку (сопран)	Я. Степовий
Калина (сопран)	В. Заремба
Полюбилася я (меццо-сопран)	М. Лисенко
Нащо мені чорні брови (сопран)	В. Заремба
Ой, умер старий батько (контральт)	М. Лисенко
Ой, одна я, одна (сопран)	"
Нащо мені чорні брови (сопран)	"
Над Дніпровою сагою (контральт)	"

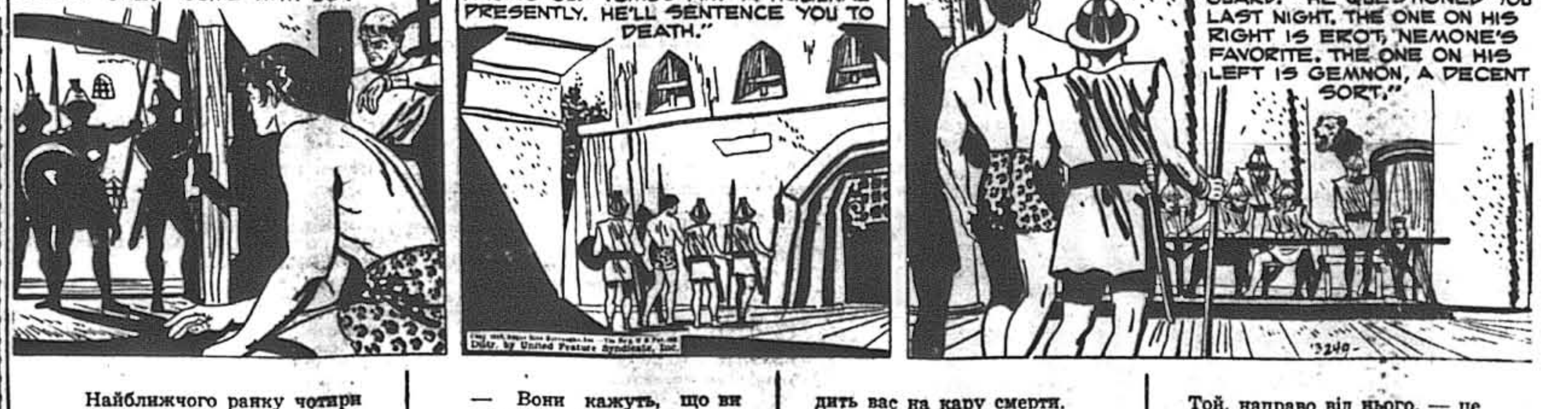
(Одна пісня 50 цнт.)

Всі 32 пісні в гарнім альбомі, обкладинка Ярослави Сурмач, $2.00.

Замовляйте:

SURMA BOOK & MUSIC CO., 11 E. 7th ST., NEW YORK 3, N. Y.

ТАРЗАН, ч. 3249. Короткий виклад справи.

Найближчого ранку чотири вояки прийшли до в'язниці. — Гей, Тарзане!, — крикнув один, — ходіть з нами!

— Вони кажуть, що ви прийшли вбити Немону — заричав вартовий. — Ви зараз станете перед старим Томосом і трибуналом. Він засудить вас на кару смерти.

— Старий Томос — це член Ради Королеви, — прошепотів вартовий. — Він переслухував вас учора ввечері.

Той, направо від нього, — це Ерот — улюбленець Немони. А той зліва — це Гемнон, з порядного сорту.